

IRODALOM.

Dr. Várkonyi Hildebrand: A gyermekkor lélektana. I. Az első hat életév.
Szeged, 1938. 244 l.

A gyermeklélektan a pedagógusok körében ma valósággal divatos tudománnyá lett, mely iránt az érdeklődés állandóan fokozódik. A magyar pedagógiai és lélektani irodalom azonban, sajnos, nem nagyon bővelkedik lélektani munkákban. Főleg a legújabb kutatások eredményeit is tekintetbe vevő, nagyobb, összefoglaló gyermeklélektani munkákban mutatkozik nálunk hiány. Annál nagyobb örömmel kell üdvözlőnünk a szegedi egyetem kiváló gyermekpszichológus-tanárának ezt a nagyon is időszerű munkáját, mely az említett szempontból valóban hézagpótló.

A könyv beosztásán és feldolgozásmódján is látszik, hogy egy terjedelmesebb gyermeklélektani munka első kötetének készült. Mindenütt szigorúan csak az első hat évre korlátozza fejtegetéseit. A problémák, valamint feldolgozásuk már szinte maguktól is kívánják a további életkorokra is kiterjedő befejezett tárgyalást.

A szerző ebben az alapos munkájában mindenekelőtt általános bevezetesként ismerteti a gyermeklélektan tárgyát, feladatát és helyét a lélektani tudományok között, majd a gyermek testi fejlődésének rövid ismertetésével áttér a lelki fejlődés problémáira. Elsősorban a csecsemőkornak, az első életévnek lelki megnyilvánulásait ismerteti. Foglalkozik a reakciós mozgások, az érzékelés, a szemlélet, az intelligencia, a szokások, az érzelmek és indulatok kifejlődésével. Ezek után áttér a 2—6. életév lélektani jellegzetességeinek ismertetésére. Részletesen leírja a gyermeki mozgásosság lélektanát, az emlékezet, a képzelet fejlődését, a mese, a játék és a gyermekrajzok pszichológiáját, az érdeklődés, a beszéd, az intelligencia kialakulását, a gyermek vallási életét, az »én«, a személyiség kialakulását. Végül összefoglalólag bemutatja a 3 és a 6 éves gyermek lelki képét. Mindezekhez irodalmi tájékoztatás, név- és tárgymutató járul.

A könyvben tárgyalt problémák gazdag sokféleségének részletes ismertetésére itt természetesen nem térhetünk ki. A szerző célja egyébként nem önálló vizsgálódások és újszerű, eredeti elméletek közlése, hanem a gyermeklélektan mai állásának visszatükröztetése, hogy ezáltal vezérfonalat adjon a pedagógusoknak, a gyermeklélektan előadóinak és a gyermeklélektani kutatásokra készülőknek kezébe. E szempontból szerzőnk nagy szorgalommal és gondossággal válogatta össze a gyermeklélektan legkiválóbb és legújabb képviselőinek vizsgálódási eredményeit, egyaránt tekintetbe véve a magyar, német, francia és angol irodalmat. A könyv olvasója tehát valósággal egy hatalmas könyvtár tartalmát kapja e könyvben szakszerűen összesűrítve. A lélektani alapvetés tekintetében főleg Ranschburg és Boda vizsgálódásaira támaszkodik.

E hatalmas irodalom feldolgozásában könyvünk inkább beszámoló jellegű, a kritikai állásfoglalást nagyrészt mellőzi. Éppen e szempontból találunk

még bizonyos kívánnivalót e különben rendkívül értékes munkával szemben. A gyermeklélektan ugyanis még fejlődésben lévő, többé-kevésbé kezdetleges tudomány, amelybe nem egy helytelen megfigyelés, téves következtetés, indokolatlan általánosítás is becsúszott. Ezért eredményeit csak beható kritika alapján, bőséges megfigyelésen és tapasztaláson alapuló ellenőrzés mellett szabad elfogadnunk. Ennek bizonyos hiányára vall, hogy szerzőnk közül nem egy olyan megállapítást is, melyet, legalább is általánosítva, a tapasztalás alapján nem találunk igazoltnak. Ilyen megállapítás pl., hogy a csecsemő már első napos korában képes mosolyogni, hogy a csecsemőt a fogó-reflex útján ujjunkkal vagy ceruzával képesek vagyunk felemelni (50. l.), hogy a csecsemő a harmadik évnegyedben két kézre fogja a csészét és úgy iszik belőle (51. l.) stb. Nemkülönböztetett jelentőséget nyer könyvünkben is, mint számos más gyermeklélektani munkában az »az izgalom, melyet minden új testvér megjelenése szükségképpen kivált minden gyermekből« (177., 203. l.). Mindenesetre nagy esemény a gyermekek számára az új kis testvér születése. Gyakran kivált bizonyos féltékenységi tüneteket is nem éppen az új testvér, hanem bármilyen más gyermek, ha a szülő feltűnő gyengédséget mutat iránta. Az a megállapítás azonban, hogy ez valami nagy kiábrándulást, megrendülést jelentene, amely súlyos regressziós jelenségeket okoz, talán egyes kivételes esetektől eltekintve, nagyrészt bizonyára csak téves belemagyarázásokon alapul. A gyermekek rendszerint inkább igen nagy örömmel fogadják az új kis testvért, sőt azt olykor valósággal követelik. Úgy vélem, inkább ez az örömteljes fogadás a természetes, az általánosabb, és az ellenkezője nagyrészt a helytelen nevelés következménye.

E kritikai megjegyzésekkel, amiket egyébként a szerző előszava is kér a következő, tervbevetett kötetek érdekében, korántsem akarjuk tagadni nagy értékeit e könyvnek, melyet ezidőszert irodalmunkban a legkorszerűbb összefoglaló gyermeklélektani munkának tartunk. Reméljük, hogy a kilátásba helyezett további kötetekre se kell sokáig várnunk.

Somogyi József.

Magyar nyelvvédő könyv. Közrebocsátották **Pintér Jenő** és munkatársai. Második kiadás. Budapest, 1938. 16-r., 288 l.

A néhány hónappal ezelőtt nyilvánosság elé került *Magyar nyelvvédő könyv*, Pintér Jenőnek és dolgozótársainak hasznos és hézagpótló alkotása; második kiadásban jelent meg. Az első kiadás (ismertetését l. Magyar Paedagogia XLVII, 114) 25.000 példányban kelt el, s ez a hatalmas siker természetessé és szükségessé tette a munka újabb kibocsátását. A szerkesztő ezt az alkalmat felhasználta arra, hogy a művet tökéletesbítse és — az alapvonalak megtartásával — szinte új alakba öntse. A második kiadás éppen kétszer akkora terjedelmű, mint az első: az anyag így alaposan kiegészült, még célszerűbben elrendeződött, még szorosabb egységbe fűződött. Legjobban kibővült, mint égető szükségletet kielégítő rész, az idegen szavak jegyzéke. Háromezernél több, beszédünkben gyakran használatos olyan idegennyelvű szó sorakozik itt föl, melyeket könnyen és jól lehet helyettesíteni magyar megfelelővel. Végigbongészésük újra azt a nézetet erősíti meg ben-